

TROBALLES ARQUEOLÒGIQUES A ROCAFORT DE BAGES

*Antoni Daura i Jorba
Joan Galobart i Badal*

Darrerament els companys de "DOVELLA", amb l'ajut de la Sra. Guanyabens, ens van fer saber l'existència d'un parell de troballes arqueològiques a la zona de Rocafort les quals restaven encara inèdites. Davant d'aquest fet un dia ens hi van acompanyar i en férem el petit estudi descriptiu que ara us presentem. No hi ha dubte a l'hora d'afirmar que la notícia era, si més no, interessant car amb aquestes descobertes s'enceta l'apartat arqueològic al terme del Pont de Vilomara i Rocafort (topònim oficial avui) enriquint així la historiografia particular del municipi (1).

El primer jaciment prospectat és un cementiri localitzat al puig anomenat de "La Creueta" (ben indicatiu per cert), a la vora del Mas Lleopard. En principi es feia ben palesa la presència d'una tomba, tot i així una ràpida inspecció ocular pels voltants permeté localitzar-ne una segona d'amagada a més d'indícis, no confirmats encara, d'altres fosses. En aquest sentit val a dir que el planell de puig (ocupat actualment per una pineda jove) fa tota la cara d'albergar-ne algunes més tot formant una vertadera necròpolis. Pel que sembla la seva existència era ja coneguda des de sempre pels camperols de la rodalia, els quals ja hi havien practicat, com és natural, el corresponent sondeig amb afanys de curiositat. Aquests també ens van comentar tot un seguit d'explicacions històriques populars segons les quals els enterrats allí podien ésser bandolers o carlins,

evidentment amb nul fonament científic.

El fossar en qüestió presenta, de moment, dos enterraments paral·lels entre sí (batejats amb el nº 1 i 2) fets amb lloses de pedra i que en donem tot seguit les seves característiques:

— Tomba nº 1:

Tipus: cista rectangular.
Orientació: W—E (cap-peus).
Mides: llargada total = 1'78 ms.
amplada del cap (mesures interiors) = 0'40 ms.
amplada dels peus = 0'25 ms.
profunditat del cap = 0'40 ms.
profunditat dels peus = 0'30 ms.
gruix de les lloses = 0'10 - 0'12 ms. aproximadament.

Contingut: Restes humanes violades entre les quals hom pot destacar un tros de mandíbula a la banda de ponent (fet aquest que ens indicava l'orientació del sebollit) i alguns ossos llargs (diàfisis).

Observacions: Al costat esquerre de la capçalera hi havia una de les lloses cobertes.

— Tomba nº 2:

Tipus: cista rectangular formada, com l'anteriorment descrita, per vèries lloses laterals amb les dues extremes.

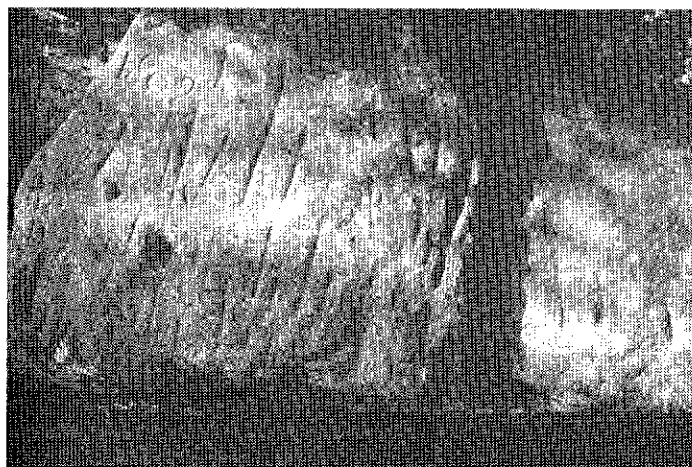
Orientació: W—E (cap-peus).
Mides: llargada total = 1'85 ms.
amplada del cap (mesures interiors) = 0'35 ms.
amplada dels peus = 0'35 ms.

mateix s'observen dos foradets circulars i una data, alhora que cal destacar una creu que presenta un semicercle al seu peu. També és precís afegir ací que la pedra formava part del sostre d'una balma avui esfondrada, però encara evident.

Per a la seva datació tenim varis elements de judici. La primera suposició versemblant és la que contempla la possibilitat que la petita balma aixoplugués un enterrament col·lectiu megalític i que després la superstició popular cristianitzés el lloc. Seguidament podem paral·lelitzar els gravats amb d'altres punts similars que mostren evidències d'antics cultes no cristians, àdhuc prehistòrics, que es cristianitzen posteriorment. Pot ser el cas de "Savassona" (Osona) (3). També n'hi ha d'altres de cronologia més recent que semblen estar al marge d'un culte especial com ara és el cas del "Pont Vell" (Manresa) (on es diu que les citades creus es feien quan algun amargat de la vida hi posava tràgic fi) (4) o fets amb la intenció de foragitar algun esperit maligne (5). Un següent aspecte a considerar és una tradició particular que s'ha conservat oralment segons la qual per allí hi passava un antic camí que menava al

castell de Rocafort, tot venint dels "Tres Salts de Viladordis" (Manresa) i fent una bona drecera. S'explica que quan passava per allà una comitiva fúnebre s'aturava aquesta i, bo i posant aigua beneïda als foradets, es feien les absoltes. Finalment, hi ha la xifra cronològica que parla per sí sola: 1802. Aquesta pot datar una part (no sabem pas quina) dels grafitis amb seguretat, però no cal pas pensar que totes les creus siguin del mateix any.

Però abans de cloure cal destacar un gravat singular que sobresurt de la resta: el que presenta una creu llatina amb un semicercle a la base. Aquest signe sembla una degeneració del que presenta el cercle complet i que hom diu que és una representació típica paleocristiana. Aquesta volia significar tot el món (la part superior seria Àsia, la línia vertical la mar Mediterrània, la banda dreta Àfrica i l'esquerra Europa) i anava normalment a la mà del Senyor (6). D'altra banda, i venint a confirmar la datació proposada (finals del segle XVIII, inicis del segle XIX), ens trobem amb signes idèntics en algunes llindes de cases del poble juntament amb l'any de la seva construcció a les darreries del segle XVIII.

Pedra gravada del "Mas Casajona". Veieu, dins el conjunt de grafitis, el parell de forats rodons, la creu que presenta un semicercle a la base i la data. (Foto Vda. Guanyabens).

NOTES:

- (1) Dades sobre aquest terme municipal es poden veure a: GASOL, J.M^a/PLADEVALL, A./BACH, A.— *"El Bages, el Berguedà i el Solsonès"* a *"Gran Geografia Comarcal de Catalunya"*, volum 2, pag. 150-160, Barcelona, 1981, i CENTRE D'ESTUDIS DEL BAGES — *"Importància històrica de Rocafort de Bages"*, opuscle editat a Manresa el 1981.
- (2) La bibliografia d'aquestes dues necròpolis properes a la de "La Creueta" geogràficament parlant és la següent: CLARET, J.M^a — *"Visita a la necròpolis de la Solana de les Monges"* al butlletí Juliol-Agost del "Centre Excursionista Montserrat", Manresa, 1982. FERRANDO, A.— *"Les sepultures del cingle del Marquet"* a *"El parc natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac. Història i arqueologia vistes per un excursionista"*, pag. 70-75, Sabadell, 1983.
- (3) Un estudi sobre el cas de Savassona és el de: MAS, M.— *"Avanç a l'estudi dels gravats rupestres esquemàtics de Savassona"*, comunicació pendent de publicació presentada a l' "XI Symposium de Prehistòria i Arqueologia Peninsular" ("El poblament antic a la comarca d'Osona"), Vic, 1982.
- (4) Veieu: DAURA, A.— *"Arqueologia i Mitologia"* a *"Dovella"* n° 7, pag. 6-7, Manresa, 1982 pel que fa al Pont Vell.
- (5) És el cas dels megàlits de Puig Rodó i Santa Magdalena a Moià per exemple. Veieu: DAURA, A.— obra citada, pag. 5-6.
- (6) Es pot veure: VÁZQUEZ, M.— *"El libro de los signos"*, pag. 87, Barcelona, 1979.

MIL.LENARI DE VILADORDIS

Enguany la Parròquia de Santa Maria de Viladordis, juntament amb els Amics de l'Art Romànic i la col.laboració de l'Excm. Ajuntament de Manresa, organitza el mil.lenari d'aquell agregat manresà.

L'acte inicial es celebrarà el diumenge dia 13 de març a les 11,30 del matí, amb la lectura del Pregó que farà el molt lltre. Dr. Josep Mª Gasol i Almendros, Arxiver i Cronista Oficial de Manresa.

Al llarg de l'any es farà, mensualment, unes conferències religioses i culturals, així com diversos actes cívics que ja es ressenyaran en programa oficial, celebrant-se la festa principal el dia 11 de setembre, amb la celebració eucarística i els actes de la Festa Major de Viladordis.

Diverses entitats locals de caràcter cultural ja han confirmat la seva col.laboració amb diverses activitats de tipus musical, excursionista, folklòric, etc., tenint també preparada una exposició a Manresa de fotografies i documentació antiga referent a Viladordis, i l'edició d'una monografia històrica del santuari de Viladordis, obra del nostre col.laborador Sr. Francesc Villegas.